
УДК 355.231:355.457

Олена Русланівна Заболотна,
кандидат педагогічних наук, доцент кафедри прикордонного контролю Національної академії Державної прикордонної служби України імені Богдана Хмельницького, м. Хмельницький

ПЕДАГОГІЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ У ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ПУНКТАХ ПРОПУСКУ ЧЕРЕЗ ДЕРЖАВНИЙ КОРДОН

У статті розкрито окремі питання проблеми педагогічного оцінювання та виокремлено ряд основних функцій оцінювання у процесі підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до професійної діяльності в пунктах пропуску через державний кордон, розглянуто основні види оцінювання та форми контролю навчальних досягнень курсантів, а також вплив оцінювання на розвиток особистості курсанта.

Ключові слова: педагогічне оцінювання, контроль, підготовка, майбутні офіцери-прикордонники, професійна діяльність в пунктах пропуску через державний кордон.

Постановка проблеми у загальному вигляді. На сучасному етапі розвитку Державної прикордонної служби України до захисників кордону ставляться високі вимоги щодо рівня професіоналізму, який досягається у процесі навчання. Оцінювання є невід'ємною складовою процесу підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до професійної діяльності з охорони кордону та здійснення пропускових операцій

© Заболотна О. Р.

в пунктах пропуску через державний кордон. Педагогічне оцінювання нараховує стільки ж років, скільки й вся педагогічна діяльність, хоча науково контрольовані методи почали використовувати тільки в останні два сторіччя.

Науково доведено, що оцінка суттєво впливає на формування особистості людини, на її ставлення до себе та до оточуючих. Окрім того, для багатьох оцінка залишається зовнішнім стимулом до навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких розглядається дана проблема та на які опирається автор. Проблема оцінювання і оцінки в різних своїх аспектах отримала відображення у працях Ш. Амонашвілі, Б. Ананьєва, Л. Божович, В. Кукушина, О. Леонтєва, В. Полонського, Л. Романишиної, П. Сікорського, Т. Туркот та інших науковців. Разом з тим, незважаючи на значну кількість досліджень, на сьогодні питання педагогічного оцінювання навчальних досягнень майбутніх офіцерів-прикордонників щодо професійної діяльності в пунктах пропуску через державний кордон потребує особливої уваги.

Метою статті є аналіз проблеми педагогічного оцінювання в процесі підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до професійної діяльності у сучасній педагогічній науці.

Виклад основного матеріалу дослідження. У багатьох дослідженнях з проблеми оцінювання успішності навчальної діяльності подано різні трактування сутності оцінок. С. Рубінштейн надавав оцінюванню в педагогічному процесі особливого значення. Учений зазначає, що взаємини вчителя й суб'єктів навчання самі по собі є оцінними. Він вважав, “оцінку потрібно ставити на підставі результатів діяльності, її досягнень і провалів, успіхів і недоліків, і тому вона сама повинна бути результатом, а не метою діяльності” [1, с. 280–281]. Б. Ананьєв у фундаментальній роботі “Психологія педагогічної оцінки” зазначає: “Розумовий розвиток дитини в школі вчитель забезпечує не тільки через предмет і методи навчання, але й за допомогою оцінки, що є фактом самого безпосереднього керівництва учнями” [2]. Сутність оцінки успішності навчання учня, за Л. Виготським, полягає в тому, що “будь-який учинок повинен повертатися до дитини у вигляді враження від

її дії на оточуючих” [1, с. 281]. В. Полонський визначає оцінку знань учнів як систематичний процес, що передбачає визначення ступеня відповідності наявних знань, умінь і навичок попередньо планованим [3]. Г. Щукіна розглядає оцінку в навчальній діяльності школярів як показник ступеня правильності й точності виконаного завдання, самостійності й активності учня в роботі [4]. На думку М. Фіцули, оцінювання знань – це визначення й вираження в умовних одиницях (балах), а також в оціночних судженнях учителя знань, умінь та навичок учнів відповідно до вимог навчальних програм [5]. Т. Канівець зазначає, що оцінка включає в себе бал, тобто цифрову або іншу символічну форму вираження та фіксації оцінювання успішності, оцінні судження – коротку характеристику результатів учіння, їх позитивних моментів та недоліків, емоційне ставлення [6, с. 38].

Поняття “оцінка” вчені трактують і з соціальних позицій. Так, Л. Божович, Н. Морозова, Л. Славіна розуміють оцінку знань як об’єктивний критерій, яким визначається суспільне судження про школяра [7]. К. Альбуханова-Славська вважає, що соціальний аспект оцінки визначається тим, як оцінка “відповідає потребі в спілкуванні, пізнанню свого “я” очима інших” [8]. Вчені також підкреслюють, що необхідність оцінки в навчально-виховному процесі визначається потребами суспільства в певному типі особистості. Отже, загалом в психолого-педагогічній літературі предметом оцінки визначають, по-перше, індивідуально-особистісні якості учнів й, по-друге, результати їх навчальної діяльності.

Серед тих, хто заперечує необхідність оцінки, слід назвати Ш. Амонашвілі. Учений вважає, що в оцінках завжди зосереджувалася й продовжує зосереджуватися вся влада дорослого (учителя й батька) над дитиною, в оцінці виражається визнання школою свого безсилля, оцінка є способом змагання дітей, сурогатом відносин педагога і дитини. Педагог стверджує, що оцінки шкодять дітям, особливо у початковій школі, і вони будуть шкодити їм доти, поки не втратять своєї соціальної значимості, своєї претензії представляти, характеризувати особистість дитини, “сортувати” дітей на гарних й поганих [9].

Проте у вищій школі оцінювання вкрай необхідне. Без оцінювання, на думку В. Кукушина, навчальна діяльність студентів втратить внутрішню мотивувальну й спрямовальну основу, оскільки саме сильний оцінний компонент забезпечує успіх і закріплює в особистості впевненість у своїх можливостях. Як зазначає дослідник, “контрольно-оцінна діяльність у педагогічному процесі ніколи не повинна бути й не буде припинена ні на жодному етапі навчання, вона не повинна й слабшати, вона повинна тільки якісно змінюватися”. В. Кукушин підкреслює, що основне завдання викладача в оцінній діяльності – усе більше заохочувати суб’єктів навчання до вдосконалення своєї навчальної діяльності, до поглиблення й посилення мотивів пізнання; необхідно зміцнювати у них віру у свої сили, залучаючи до різних форм співробітництва й розвиваючи в них самостійність, почуття вільного вибору [1, с. 289–290].

У своєму дослідженні О. Власова веде мову про такі функції педагогічної оцінки [10, с. 158]:

орієнтація у стані знань суб’єктів навчання і ступені їх відповідності вимогам;

заохочування, стимуляція розумової роботи суб’єктів навчання; безпосередня або опосередкована інформація про успіх або неуспіх у певній навчальній ситуації;

вираження загальної думки, судження педагога про суб’єктів навчання.

На думку психологів (Б. Ананьєва, О. Власової, Н. Кузьміної), загальна оцінка є системним утворенням і відображає судження педагога про суб’єктів навчання за всіма основними педагогічними функціями. Вона враховує й такі індивідуально-особистісні характеристики особистості, як рівень здібностей, ставлення до навчання, дисциплінованість та ін. Завдяки цьому оцінка впливає на інтелектуальну й афективно-вольову сфери, тобто на особистість в цілому. Парціальна оцінка насамперед покликана забезпечити поточний контроль навчальної діяльності суб’єктів навчання, орієнтування їх в актуальній навчальній ситуації. Вона, по суті, є не кількісною, а якісною характеристикою, тобто інформує про те, чи засвоєно необхідний навчальний матеріал на

рівні, який дає змогу самостійно й правильно використовувати набуті знання [10, с. 158]. Регульовальна функція парціальної оцінки полягає в тому, що у випадку, якщо знання та навички недосконалі, оцінка стає від'ємною, що свідчить про необхідність глибшого засвоєння необхідних знань і дальшого вдосконалення навчальних навичок.

Т. Канівець у своїй роботі “Основи педагогічного оцінювання” [6, с. 18] розглядає такі моделі оцінювання: співставлення, норми та розвитку. При використанні моделі співставлення (або критеріально-орієнтованому оцінюванні) рівень навчальних досягнень порівнюється із встановленими стандартами освіти, завдяки чому можна визначити ступінь досягнення заданого рівня знань, умінь та навичок, а також виявити проблеми у засвоєнні навчального матеріалу, скоригувати його зміст, тематичні плани, форми та методи навчання. Така модель забезпечує контроль якості навчання. При застосуванні моделі норми (або нормо-орієнтованого оцінювання) результати навчальної діяльності кожного студента можна порівняти з результатом певного групового еталону з метою визначення його рейтингу серед інших учасників освітнього процесу. Модель розвитку, або формуюче оцінювання, є особистісно-орієнтованим. Обсяг знань, сформованість вмінь та навичок кожного студента оцінюють шляхом аналізу рівня його розвитку за певний період часу (дві точки обліку), тобто оцінюють прогрес у навчанні. Така модель оцінювання є джерелом інформації для диференціації навчання, тобто дає можливість враховувати індивідуальні особливості та потреби студентів.

Враховуючи результати проведеного аналізу теоретичного та практичного досвіду вчених та ґрунтуючись на специфіці підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до професійної діяльності щодо здійснення прикордонного контролю та пропуску через державний кордон осіб, транспортних засобів та вантажів, ми виокремили ряд основних функцій оцінювання курсантів при формуванні у них готовності до майбутньої професійної діяльності в пунктах пропуску, а саме:

контролюючи, яка передбачає визначення рівня досягнень окремого курсанта, виявлення рівня його готовності до засвоєння нового

матеріалу щодо здійснення прикордонного контролю, що дає викладачеві змогу відповідно планувати і викладати навчальний матеріал;

навчальну, що зумовлює таку організацію оцінювання досягнень курсантів, коли його проведення сприяє повторенню, уточненню й систематизації навчального матеріалу щодо здійснення прикордонного контролю;

діагностично-коригуючу, яка допомагає з'ясувати причини труднощів, які виникають у курсантів при вивченні дисциплін кафедри прикордонного контролю, виявити прогалини у знаннях і вміннях та скоригувати їхню діяльність, спрямовану на усунення недоліків;

стимулювально-мотиваційну, що визначає таку організацію оцінювання навчальних досягнень курсантів з питань здійснення прикордонного контролю, коли їх проведення стимулює бажання покращити свої результати, розвиває відповідальність і сприяє змагальності курсантів, формує мотиви навчання;

виховну, яка передбачає формування вміння відповідально й зосереджено працювати під час вивчення дисциплін кафедри прикордонного контролю, застосовувати засоби контролю і самоконтролю, розвивати якості особистості (працелюбність, акуратність, допитливість тощо) [10, с. 160–161];

прогностичну, що передбачає одержання випереджувальної інформації щодо вивчення курсантами особливостей пропуску через державний кордон осіб, транспортних засобів та вантажів. У результаті можна проаналізувати навчальний процес: чи досить сформовані конкретні знання, уміння й навички для засвоєння чергової теми. Прогнозування допомагає одержати правильні висновки для подальшого планування й проведення роботи з формування готовності курсантів до професійної діяльності в пунктах пропуску через державний кордон [1, с. 240].

У всіх педагогічних працях з проблеми оцінювання успішності навчальної діяльності вказується на те, що однією з провідних функцій оцінки є контроль як умова формування знань й умінь суб'єктів навчання. Н. Кузьміна вказує на те, що без контролю, без зворотного зв'язку, без відомостей про те, який отримано фактичний результат,

без подальшої корекції помилкових дій навчання стає “сліпим”, некерованим, а точніше просто перестає бути керуванням [11].

Контроль як педагогічне поняття являє собою усвідомлене, планомірне спостереження та фіксацію вербальних і практичних дій вихованців з метою з'ясування рівня набуття ними соціального досвіду, опанування програмного матеріалу, оволодіння теоретичними і практичними знаннями, навичками й уміннями та формування в них певних особистісних і професійних рис. Сутність контролю у навчанні полягає у з'ясуванні рівня засвоєння програмного матеріалу, визначенні дієвості та ефективності організації навчального процесу, в оцінці якості викладання навчальних дисциплін [12]. Контроль забезпечує зворотний зв'язок з педагогами щодо ефективності організації навчального процесу, а також зворотний зв'язок зі студентами, мотивуючи їх до активної пізнавальної діяльності.

Контроль при формуванні готовності курсантів до майбутньої професійної діяльності в пунктах пропуску слід розглядати не як перевірку якості засвоєння за кінцевим результатом навчальної діяльності, а як орієнтовну основу щодо правильного вирішення ним навчального завдання. Контроль, як зазначає В. Кукушин, – це насамперед спосіб одержання інформації про якісний стан навчального процесу. Він має бути спрямований на діяльність курсанта і на контроль взаємодії курсантів і педагогів [1, с. 239]. Контроль (від фр. control) у цьому випадку слід розглядати як педагогічний супровід, спостереження і перевірку успішності навчально-пізнавальної діяльності курсантів. Він, на думку Т. Туркот, повинен передбачати декілька етапів: по-перше, перевірку (виявлення рівня отриманих курсантами знань, умінь та навичок); по-друге, оцінювання (вимірювання рівня знань, умінь і навичок та порівняння їх з певними стандартами, визначеними вимогами навчальних програм); по-третє, облік (фіксація результатів у вигляді оцінок, балів, рейтингу в журналі, заліковій книжці, залікових чи екзаменаційних відомостях) [13, с. 258].

Як зазначає Т. Туркот, ефективності педагогічного контролю можна досягти, якщо забезпечити такі вимоги до його організації [13, с. 261]:

індивідуальний підхід до оцінки навчальних успіхів курсантів, що передбачає виявлення рівня знань, умінь і навичок кожного курсанта,

вибір методів контролю з урахуванням індивідуальних особливостей особистості курсанта (типу темпераменту, здібностей, потенційних можливостей тощо);

об'єктивність, тобто максимально точне визначення рівня навчальних досягнень курсантів та їх справедлива оцінка на основі єдиних вимог до всіх курсантів відповідно до критеріїв, визначених навчальними програмами та загальнодержавними стандартами;

систематичність і системність – здійснення постійного, цілеспрямованого контролю протягом усього періоду навчання з використанням поточних результатів (наприклад, модульних контрольних робіт) і підсумкового контролю;

оптимізація контролю, що передбачає, по-перше, адекватність змісту і методів контролю мети навчання; по-друге, валідність контролю, який має охоплювати весь обсяг навчального матеріалу; по-третє, надійність – усталеність результатів, одержаних повторним контролем через певний проміжок часу, а також кореляцію результатів при проведенні контрольних заходів різними викладачами; по-четверте, використання такої методики контролю, яка потребувала б мінімальних затрат часу і зусиль викладачів для отримання необхідної інформації щодо стану знань, умінь та навичок курсантів;

гласність контролю, що полягає в ознайомленні курсантів з результатами перевірки рівня знань, їх аргументованій оцінці; обов'язковим визначенням тем і розділів, які підлягають контролю, та термінів і засобів контролю;

всебічність контролю, що означає перевірку і оцінювання теоретичних знань, а також здатності курсантів до їх застосування на практиці;

дотримання етичних норм, яке полягає в педагогічній тактовності при аргументації оцінки, доброзичливості й делікатності при висловлюванні критичних зауважень, почутті міри в заохоченні чи покаранні курсантів;

професійна спрямованість контролю, що зумовлюється цільовою підготовкою спеціалістів у ВВНЗ та має сприяти підвищенню мотивації курсантів до вивчення дисциплін кафедри прикордонного контролю.

Основними видами оцінювання навчальних досягнень курсантів сучасна дидактика називає попередній, поточний, тематичний, рубіжний (поетапний), підсумковий та заключний контроль [1, с. 242]. Попереднє оцінювання необхідне для визначення основних напрямків подальшої навчальної роботи. Поточне оцінювання відіграє допоміжну роль, виконуючи заохочувальну, стимулювальну й діагностично-коригуючу функції. Доцільність тематичного оцінювання зумовлена психологічними закономірностями засвоєння навчального матеріалу, що передбачають реалізацію послідовних його етапів, які не можна здійснювати на одному занятті [10, с. 163]. Підсумкове оцінювання здійснюється наприкінці семестру або навчального року і має на меті перевірку рівня засвоєння знань, практичних умінь та навичок курсантів за тривалий проміжок часу навчання – семестр, рік. Мета підсумкового контролю полягає у виявленні структури і системи знань курсантів. Складові такого контролю – семестровий контроль та іспити [10, с. 164].

Серед форм контролю для оцінювання готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до професійної діяльності в пунктах пропуску через державний кордон важливе місце посідають усне опитування, письмовий контроль, програмований, практичний і тестовий контроль. Зокрема усне опитування допомагає контролювати знання й вербальні вміння курсантів щодо особливостей пропуску через державний кордон різних категорій осіб, транспортних засобів та вантажів. Відтворення курсантами раніше вивченого матеріалу сприяє кращому запам'ятовуванню, активному використанню наукових понять, що неможливо без достатнього застосування їх у мовленні. Письмовий контроль, як зазначає Т. Туркот, можна здійснювати у вигляді відповідей на запитання, розв'язання задач, виконання вправ, тестових завдань, написання рефератів, доповідей тощо. Письмові роботи допомагають за короткий час з'ясувати рівень засвоєння матеріалу у великій кількості курсантів. Результати письмових робіт зберігаються, і тому можна з'ясувати деталі й неточності у відповідях та діагностувати їх причини [13, с. 266]. Програмований контроль здійснюється за допомогою посібників з друкованою основою,

комп'ютерних програм. Практичний контроль – це контроль, за якого виявляються вміння і навички курсантів, набуті під час практичної діяльності (стажування, рольові ігри, комплексні практичні заняття). Така перевірка дає змогу виявити, на якому рівні курсант засвоїв теоретичні основи цих дій.

Тестовий контроль (від англ. test – випробування, іспит) використовується для визначення рівня сформованості знань і вмінь щодо здійснення прикордонного контролю [13, с. 266–267]. Уперше в 1864 р. тести в навчанні почав застосовувати у Великобританії Дж. Фішер. Теоретичні основи тестування розробив англійський психолог Ф. Гальтон у 1883 р. На його думку, тести – це серії однакових випробувань групи індивідів, а також статистична обробка результатів на основі виділення еталонів оцінки. Офіційно термін “тест” увів у науковий обіг американський психолог Дж. Кеттел в 1890 р. Він запропонував серію з 50 тестів для визначення примітивних психофізіологічних характеристик, зокрема швидкості реакції на звук [1, с. 261].

Тестовий вид контролю передбачає однакові вимоги до усіх курсантів, допомагає їм уникати надмірних хвилювань, дає можливість ефективніше використовувати час, стимулює до самоконтролю. Однак необхідно зазначити, що тестування краще використовувати для виявлення знання фактів. Для визначення вмінь творчо використовувати набуті знання більш ефективними є інші методи контролю.

Окрім цього, про сформованість готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до професійної діяльності в пунктах пропуску через державний кордон свідчать результати їх стажування в підрозділах охорони державного кордону. Стажування є складовою частиною навчального процесу і передбачає виконання курсантами функціональних обов'язків посадових осіб у підрозділах охорони кордону. Кожний курсант одержує індивідуальне завдання на стажування. Основною метою індивідуальних завдань курсантам на стажування є удосконалення знань з питань виконання службових завдань і заходів з перевірки документів на право перетинання державного кордону, огляду транспортних засобів закордонного прямування, використання технічних засобів прикордонного контролю тощо.

Зміст і спрямованість завдань курсантам на стажування в підрозділах охорони державного кордону для тих, хто стажується, наприклад, на посаді начальника відділення інспекторів прикордонної служби, передбачає ознайомлення з підрозділом прикордонної служби, практикою несення служби в усіх видах прикордонних нарядів підрозділу, виконання обов'язків старшого прикордонного наряду; стажування на посаді інспектора. У всіх цих випадках найважливішим є набуття практики щодо здійснення прикордонного контролю. Оцінка результатів стажування курсантів в підрозділах охорони державного кордону виставляється після захисту ними звіту щодо стажування перед комісією, склад якої оголошується наказом по підрозділу прикордонного контролю. Курсант доповідає комісії результати виконання індивідуального завдання і відповідає на питання членів комісії, після чого йому виставляється оцінка за стажування в підрозділах охорони державного кордону, яку затверджує начальник підрозділу прикордонного контролю. При оцінці роботи курсанта враховуються: оцінка, виставлена стажистові офіцерами, що перевіряли його роботу, службу; міра і якість виконання стажистом індивідуального завдання; знання вимог нормативно-правових документів з питань прикордонного контролю, уміння здійснювати прикордонний контроль шляхом перевірки документів, огляду транспортних засобів тощо.

При організації роботи з формування готовності майбутніх офіцерів-прикордонників до професійної діяльності в пунктах пропуску через державний кордон важливо враховувати вплив оцінювання на розвиток особистості курсанта. Зокрема під впливом оцінювання у курсантів формуються такі важливі якості особистості, як самооцінка й рівень домагань. У цьому зв'язку оцінка діє за принципом зміни самооцінки, тобто зміни думок і ставлення до особистості з боку членів соціальної групи, а оцінні й самооцінні впливи є сильним коригувальним фактором поведінки й діяльності особистості. Зокрема ситуація успіху або неуспіху в навчальній діяльності, підкріплена низькими або високими оцінками викладача, веде до зміни рівня домагань курсантів: оцінна позиція двієчника або відмінника набуває в

їхній діяльності значення глобального фактора, що поширюється на весь процес навчання.

Загальнопсихологічні аспекти щодо суб'єктивності оцінної діяльності викладача досліджували Р. Жданова, Б. Ломов, В. Максакова, В. Толочек. Учені підкреслюють, що використання викладачем стимулювальні функції є потужним засобом, за допомогою якого можна багато чого досягти. Дослідники вказують, що насамперед оцінка повинна бути об'єктивною (вона не повинна залежати від того, хто її виставляє); по-друге, оцінка повинна бути справедливою, тобто вона має бути виправданою щодо якості відповіді; по-третє, вона має бути точною (тобто оцінка повинна відповідати справжній якості знань) та, по-четверте, бути зрозумілою курсантові.

Як зазначає В. Кукушин, викладач має бути також психологічно грамотним, тобто вміти враховувати індивідуальні особливості курсанта, розуміти ступінь психологічного впливу оцінки на нього. Особливо важливо при цьому необережно висловленим оцінним судженням не заподіяти курсантам психологічної травми. Дослідник вказує на такий важливий компонент педагогічної майстерності викладача, як вміння знайти правильний тон для висловлення своєї оцінки. Даючи оцінку, кожен викладач повинен думати про подальший ріст курсанта, про відповідальність перед молодим поколінням і суспільством [1, с. 292].

В. Якунін серед найважливіших педагогічних умінь, пов'язаних з оцінюванням результатів навчання, називає вміння [1, с. 280]:

стежити за реалізацією поставлених цілей і виконанням прийнятих педагогічних рішень;

здійснювати різні форми, види й способи контролю, взаємоконтролю й самоконтролю курсантів;

зауважувати й об'єктивно оцінювати малі й більші навчальні досягнення;

вести контроль за своїми вчинками й поведінкою;

установлювати причини утруднення суб'єктів навчання і знаходити способи їхнього усунення;

удосконалювати власну діяльність на основі аналізу й оцінки її досягнень і недоліків.

В. Кукушин, Т. Туркот та ін. підкреслюють, що викладач повинен насамперед пам'ятати, що педагогічний контроль має допомогти курсанту пізнати себе, повірити у власні сили, дати можливість творчо реалізувати набуті знання і навички. Відповідно до сучасної гуманістичної парадигми викладач має бути не контролером навчання курсанта, а в першу чергу помічником і фасилітатором його навчально-пізнавальної діяльності [13, с. 260–261].

Висновки. Проведене нами дослідження дозволило зробити висновки, що педагогічне оцінювання відіграє дуже важливу роль в процесі підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до професійної діяльності в пунктах пропуску через державний кордон. Основними функціями оцінювання курсантів при формуванні у них готовності до майбутньої професійної діяльності в пунктах пропуску є: контролююча, навчальна, діагностично-коригуюча, стимулювально-мотиваційна, виховна, прогностична. Досягненню необхідного рівня засвоєння курсантами знань та вмінь з питань здійснення прикордонного контролю у пунктах пропуску через державний кордон сприяє активне використання викладачами стимулювальної функції оцінок та врахування впливу оцінювання на розвиток особистості курсантів.

Перспективою подальших розвідок у даному напрямку є розробка методичних рекомендацій науково-педагогічному складу щодо здійснення педагогічного оцінювання в процесі підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до професійної діяльності в пунктах пропуску через державний кордон.

Список використаної літератури

1. Кукушин В. С. Дидактика (теория обучения) : учеб. пособие / В. С. Кукушин. – М. : МарТ ; Ростов на/Д. : МарТ, 2003. – 368 с. – [Серия : Педагогическое образование].
2. Ананьев Б. Г. Психология педагогической оценки / Б. Г. Ананьев // Избранные психологические труды / под ред. А. А. Бодалева [и др.]. – М. : Педагогика, 1980. – Т. 1. – 230 с.
3. Полонский В. М. Оценка знаний школьников / В. М. Полонский. – М. : Знание, 1981. – 96 с.

-
4. Щукина Г. И. Педагогические проблемы формирования познавательных интересов учащихся / Г. И. Щукина. – М. : Педагогика, 1988. – 208 с.
 5. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / М. М. Фіцула. – К. : Академвидав, 2006. – 352 с. – (Альма-матер).
 6. Канівець Т. М. Основи педагогічного оцінювання : навчально-методичний посібник / Т. М. Канівець. – Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2012. – 102 с.
 7. Божович Л. И. Проблемы формирования личности / Л. И. Божович. – СПб. : Питер, 2009. – 400 с. – [Серия : Мастера психологии].
 8. Психология и педагогіка : учеб. пособие / [под ред. К. А. Абульхановой и др.]. – М. : Совершенство, 1998. – 320 с.
 9. Амонашвили Ш. А. Воспитательная и образовательная функция оценки учения школьников / Ш. А. Амонашвили. – М. : Педагогика, 1984. – 296 с.
 10. Власова О. І. Педагогічна психологія : навч. посіб. / О. І. Власова. – К. : Либідь, 2005. – 400 с.
 11. Кузьмина Н. В. Акмеологическая теория повышения качества подготовки специалистов образования / Н. В. Кузьмина. – М. : Исслед. центр проблем качества подгот. специалистов, 2001. – 144 с.
 12. Ягупов В. В. Педагогіка : навч. посіб. / В. В. Ягупов. – К. : Либідь, 2002. – 560 с.
 13. Туркот Т. І. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Т. І. Туркот. – К. : Кондор, 2011. – 628 с.

Рецензент – кандидат педагогічних наук, доцент Сичевський Ю. О.

Стаття надійшла до редакції 30.11.2015

Заболотная Е. Р. Педагогическое оценивание в процессе подготовки будущих офицеров-пограничников к профессиональной деятельности в пунктах пропуска через государственную границу

В статье раскрыты отдельные вопросы проблемы педагогического оценивания и выделен ряд основных функций оценивания в процессе подготовки будущих офицеров-пограничников к профессиональной деятельности в пунктах пропуска через государственную границу, рассмотрены основные виды оценивания и формы контроля знаний курсантов, а также влияние оценивания на развитие личности курсанта.

Ключевые слова: педагогическое оценивание, контроль, подготовка, будущие офицеры-пограничники, профессиональная деятельность в пунктах пропуска через государственную границу.

Zabolotna O. R. Pedagogical evaluation in the training of future officers of border guards to the professional activity at check points across the state border

The article deals with some issues of pedagogical evaluation problems in modern pedagogical science. Different interpretations of evaluation are given, such as: a systematic process that involves determining the fitting of existing knowledge and skills extent to previously planned one; an indicator of the degree of correctness and accuracy of performed tasks, independence and activity in studying; a digital or another form of symbolic expression and fixation of evaluating the success etc.

The following models of evaluation are considered: of matching, of norms and of development.

Taking into consideration the results of the analysis of theoretical and practical experience of scientists and based on the specifics of future border guard officers training to the professional activity, a number of basic functions in the evaluation of cadets during their preparedness for future careers at check points was singled out, including:

controlling one (definition of cadet individual achievements, identifying his level of readiness to new material assimilation) that gives the teacher the opportunity to plan and to teach course material in a proper way;

training one that promotes repetition, clarification and systematization of educational material on border control;

diagnostic and corrective one, which helps to clarify the difficulties, to identify gaps in knowledge and skills and to correct their activities aimed at eliminating deficiencies;

stimulating and motivating one, stimulating the desire to improve their results, developing responsibility and promoting cadets competition, generating training motivation;

educational one, which involves the formation of the ability to work responsibly and concentrated, to apply the techniques of control and self-control, develop personality traits (diligence, punctuality, curiosity, etc.);

and prognostic function, helping get the right conclusions for the further planning and carrying out work on formation of readiness of cadets for professional activity at check points across the state border.

The article deals with the main types of assessment (previous, current, topical, phased, summery and final one) and forms of control of cadets' educational achievements (oral examination, written control, programmable, practical control and test).

It was defined that in the management process of the training of future border guard officers' to the profession activity at check points across the state border it is important to consider the impact of evaluation for the development of the trainee individual. In particular being influenced by the evaluation to cadets such important personality traits as self-esteem and level of aspiration are being formed.

Keywords: *pedagogical evaluation, monitoring, training, future border guard officers, professional activity at check points across the state border.*